

Hicret ne demektir? Hicret, yokluktan varlığa, varlıktan ölüme, ölümden de ebedi hayata giden yoldur. Bütün mahlukat bu yolun mutlak yolcularıdır. Her insan bu yolculuğa ilâhi irade ile sevk edilmiştir. Zerreden kürreye her madde ve mana, geçirdikleri devreleri itibarıyla bakıldığında, bir halden diğer bir hale doğru seyir takip ettikleri görülür. Bu merhaleler insanoğlu için de geçerlidir. Madde cihetiyle bir damla sudan oluşan insan, türlü merhalelerden geçerek ana rahminde gelişimini tamamlar. Bu dünya hayatı ise, çocukluk, gençlik ve ihtiyarlık gibi gelişmelerle tamamlanır. Mana cihetiyle de böyedir. İnsan, mesuliyet ve mükellefiyet öncesinde masumiyet, sonra nef-i emmareden başlayarak, nef-i safiyeye kadar çeşitli merhalelerden geçerek, adeta birinden diğerine hicretini tamamlar. Bütün bunlardan dolayıdır ki, hicret bir vazgeçiş, bir kaçiş değil; bir yükseliş ve kemale varıştır. Her bir hali, o halin engellerini adım adım geride bırakıp, yeni ve bir öncekinden daha üstün bir hale geçmektedir. İnsanın içdünyasındaki hicrete bir atıf, hatırlatma ve yönlendirme olarak, nebevî bir sünnet olan zahiri hicret de son derece önemlidir. Öyle ki, insanlığın atası ve ilk peygamber olan Hz. Adem a.s.'dan, Hz. Fahr-i Alem s.a.v. Efendimiz'e kadar gelen bütün peygamberlerin hayatlarında hep hicret vardır. Hz. Adem a.s., Rabbanî bir hikmet gereği, cennetten yeryüzüne gönderilmiştir. Bunu nebevî hicretin ilki olarak mülahaza edebiliriz. Hz. Nuh a.s. tufanı yaşamış, Hz. İbrahim a.s. Nemrut'un ülkesinden Şam dolaylarına göçmüş, Hz. Lut a.s. sapıkların diyarından çıkmış, Hz. İsmail a.s. Kabe-i Muazzama civarına hicret etmişlerdir. Hz. Musa a.s. Mısır'dan Filistin'e, Hz. Yusuf a.s. Kenan ilinden Mısır'a göç etmiştir. Bu kader-i nebevî o kadar açiktir ki, Fahr-i Cihan s.a.v.'e ilk vahiy gönderildiği zaman, durumu öğrenen ve peygamberler tarihi hakkında bilgi sahibi olan Varaka b. Nevfel, Efendimiz s.a.v.'e hitaben: “Kavmin seni Mekke'den çıkardığında, hayatta olsam da sana yardım etsem” diyerek bu kaçınılmaz gerçeği vurgulamıştır. Bütün peygamberlerin hicretlerinin amacı, hedefi hep aynıdır. Genelde Fahr-i Alem s.a.v.'e hicret emri hangi sebeple verilmişse, O'ndan önceki peygamberlere de onun için verilmiştir. Hicret, sadece küfrün işkencesi, baskısı altında bulunan müminlere bir kurtuluş, zulümden bir kaçiş yolu olarak düşünülmemelidir. Eğer öyle olsaydı, Medine'ye hicretten önce vuku bulan Habeşistan hicretini yapanlar, Mekke'nin korumasız ve zayıf kimseleri olurdu. Oysa Habeşistan'a hicret edenler, kavimlerinin en asil kişilerindendir. Hicret bir bakıma işkenceden, baskıdan, zulümden kurtuluşu sağlamışsa da, asıl amaç, İslâm'a yeniden gelişme imkanının doğacağı bir beldeye ulaşmaktır. İslâm'ı yaşayabilme ve yaşatabilme imkanına kavuşmaktır. Hicret, gerekli olduğunda Rabbimizin bir emridir. Müslümanlara, peygamberleri vasıtasıyla uygulama yolunu gösterdiği, kıyamete dek sürecek olan bir emir. Hicret bir yolculuktur, ama mukaddes hedefleri olan bir yolculuk. O halde hicretten önce, hicreti yapabilecek kalbe sahip olmak, o insanı yetiştirmek gerekir. İşte Mekke-i Mükerreme dönemi, bu kalbî dirilişin sağlandığı, hicrete hazır insanın yetiştiği bir dönemdir. Bu dönemin müminler üzerinde öldürücü etkiye sahip ıstırapları, çileleri, sıkıntıları olmasaydı, hicret olmazdı. Bu itibarla Medine-i Münevvere'yi Mekke-i Mükerreme'siz düşünmek, insan bedenini ruhsuz düşünmek gibi olur. Mekke-i Mükerreme'yi yaşamadan, bilmeden, anlamadan hicret etmek mümkün olsaydı, Fahr-i Kainat s.a.v. Efendimiz nübüvvetinin

çoğunu Mekke-i Mükerreme'de geçirmezdi. Hicret sabrın, feragatin, çilenin, fedakârılığın, kardeşliğin adıdır. Rabbü’l Alemin ile beraber olanlara, zerreden kürreye her şeyin yardımcı olduğunun mucizelerle ispatıdır. Allah'ın rızasından başka gayeleri olmayan iki kişinin, üçüncüsünün Cenab-ı Hak olacağının delilidir. Habib-i Kibriya s.a.v.'in ve Ashab-ı Kiram'ın niyetleri sadece Allah olduğu için, hicretlerinde, gayelerine ulaşmada onlara hiçbir şey mani olamamıştır. Bütün amellerde olduğu gibi, hicrette niyetin de ne kadar önemli olduğunu Fahr-i Alem s.a.v. Efendimiz şöyle izah eder: “Ameller yalnız niyetlere göredir. Her kişi için niyet ettiği şeyin karşılığı vardır. Kimin hicreti Allah ve Rasulü'ne ise, onun hicreti Allah ve Rasulü içindir. Kimin hicreti dünya için olursa onu elde eder. Kimin hicreti de bir kadın için olursa onunla evlenir. Kişinin hicreti, hicret ettiği şeye göredir.” Niyetin insanı kurtarıcı bir ihlâsa sahip olması için manevi hicret gerekir. Bu da bütünüyle bir cihattır ve asıl hicret budur. “Mekke'nin fethinden sonra hicret yoktur. Ancak niyet ve cihat vardır.” hadis-i şerifi, bizi asıl bu manaya dikkat etmeye sevk eder. [1] Efendimiz’in (s.a.v.) hicretinin sebebi Mekke’de İslam’ın ilk devirlerinde, Müslümanlar dayanılmaz işkence, zulüm ve eziyetlere maruz kalmışlar ve artık hayat onlar için dayanılmaz bir hale gelmişti. Bunun üzerine İslam’ın intişarının beşinci senesinde, Peygamber Efendimiz (s.a.v) müminlerden bazılarına, Habeşistan’a göç etmelerine izin vermiş, kendisi ve yakın arkadaşları Mekke’de kalarak müşriklerin eziyetlerine göğüs germişlerdi. İslam dinine girenlerin sayıca çoğaldığını gören müşrikler, şeref ve mevkilerinin yok olacağı korkusuna kapılarak Hz. Peygamber’i (s.a.v) öldürmeye karar vermişler, ona inanan ashabından bazılarını da işkence ve eziyetlerle öldürmüşlerdi. İşte, Rasulullah (s.a.v), ashabına daha fazla işkence edilip can kaybı olmaması için, doğup büyüdükleri şehri, mallarını, mülklerini ve hatta akrabalarını dahi bırakarak, o güzelim Mekke-i Mükerreme’yi terk ederek Medine-i Münevvere’ye miladi 622 yılında hicret etmişlerdir. [2] Hicretin seyri, hicret esnasında meydana gelen olaylar. Mübarek Medine şehri, İslâm'a gönül vermiş yiğitler için sağlam ve korunaklı bir yer olduğu için Hz. Peygamber'in (s.a.v) hicret edeceğinin kesin bir durum olduğu ve bunun Resûlullah Efendimiz'in [sallallahu aleyhi vesellem] aklından geçtiği kâfirlerce anlaşıldı. Bu yüzden cihanı aydınlatan iman kandilini söndürmek şeklindeki bâtıl düşünceleriyle Dârünnevde'de (Mekke şehri içinde bir evdi ki Kureyş büyükleri Önemli işlerini orada konuşur ve mütalaa ederlerdi) toplandılar. Rahatlarını kaçiran o güne "yevmü'z-zahme" [sıkıntı günü] denmiştir. Bu uğursuz günde lânetli şeytan çok yaşlı bir kimse şeklinde Kureyşliler'in toplandıkları yere dahil olarak fikir alışverişi içinde sözler söylemeye başladı. Mecliste bulunanlar dalâlete esir o ihtiyaın yanında hakikati beyan etmekten çekindikleri için ihtiyar, "Ben dünyanın sıcağını ve soğuğunu görmüş, günlerin getirdiği hadiselerin çeşnisini tatmış olduğum için gücüm yettiği kadar size yardım etmek için Necid dağı gibi uzak bir yerden gelip izin istemeden meclisinize girdim" dedi. Kâfirler şeyh-i Necdî'nin de peygamberin ortaya çikmasından mustarip olduğunu görünce "Merhaba sana ey müşfik baba!" diyerek görüşmelere başladılar. Akıbeti fena Ebü'l-Bahterî b. Hişâm herkesten önce murdar ağzını açıp Resûlullah Efendimiz'in [aleyhisselâm] zindana hapsedilmesi hakkında görüş bildirdi. şeyh-i Necdî, bu görüşe itibar ve iltifat göstermedi, kirli yüzünü Ebü'l-Esved b. Rebîa b. Amr b. Lüey tarafına çevirdi. O da Peygamber

Efendimiz'in (s.a.v) mubarek zatının Hicaz toprağına alınmamak şartıyla Hicaz sınırlarından dışarı çıkarılmasını teklif etti. Şeyh-i Necdî buna da itiraz ederek, "Siz Muhammed'in kadri ne kadar yüce bir zat olduğunu bilememişsiniz. Ademdeki ediplerle Arap ve Acem'in ustalarının hep gününlerini kazanacağını anlamamışsınız. O eşi olmayan sevgili, hangi kabileye teşrif etse o kabilenin en yüce ve en aşağısından kim olursa onun güzel; zel yüce; zengin; güzel; ren elbette onun güzelliğine pervane olur ve ona taci olanların halkasına girer. 'Katre katre ebr baki kibet derya; şe-ved' [Bulut damla damla yağar, sonunda derya olur.] mısrasında ifade edildiği gibi birkaç damla hıkmende olan ehl-i iman giderek koca bir umman olur" dedi ve Ebû Cehil'e yeldi. Alak Ebû Cehil, kirli ağızını açtı. Onun, "Bana kalırsa her bir kabileden birer adam seçilip bunlar vasıtasıyla Muhammed'in ruhu bedeninden ayrılırsa her kabile hissesine birer damla kan isabet eder. Abdmenaf'ın yiğitleri Arap kabilelerinin hepsiyle savaşmayacağı için alınmış olur zannederim" demesi ve Şeyh-i Necdî'nin de Ebû Cehil'in fikrini desteklemesi üzerine teklif mecliste bulunanlar tarafından da güzel bulundu ve kabul edildi. Bunun üzerine meclis tekiler dağıldı. Bu kararı mevkî Cibri'l-i Emînin inip, "Ya Resûlallah! Gaybı bilen Cenâb-ı Hak (O'nun zatını noksanlardan ve ayıplardan tenzih ederim) bu gece yatağına yatmayıp sabahla birlikte Medine-i Nevve'ye gitmenizi emretti" diyerek elilik vazifesini yerine getirdi. Peygamber Efendimiz [sallallahu aleyhi vesellem] Hz. Ali el-Murtazî'yi [kerremallahu vechehu] kendi yatağına yerleştirdi ve ona dşmanların hilelerinden vande olduğunu bildirdi. Allah'ın aslanı Hz. Ali [rayallahu anh] yüce iradenin gereği olarak Resûlullah Efendimiz'in (s.a.v) yeşil elbisesine sarılıp onun uğrunda fedakarılığı hakkıyla yerine getirdi. Hava kararınca Ebû Cehil, Ebû Cehil, Leheb, Ubey b. Halef, Bneyye ve Mneyye b. Haccac, Nadr b. Haccac, Ukbe b. Ebû Cehil, Muayt, Hakim b. As ve Talha b. Ad ile Arap eşkıyalarından daha pek çok edepsiz ve lânetli kimse geniş bir yerde toplanıp kalplerindekini yerine getirmeye koyuldular. Mahlûkatın peygamberi Efendimiz'in (s.a.v.) mubarek evine yeldikleri sırada Ebû Cehil, Leheb'in fikriyle Arap kavimlerinin ittifakını Benî Haccac ve Benî Abdülmuttalib ile birleştirmek ve Resûlullah Efendimiz'i [sallallahu aleyhi vesellem] kaçırmak üzere ev etrafında dolandı. Sabaha kadar muhafızlığa güzel; zengin; dârt açarak güzel; bela yerine getirdi. Hz. Peygamber [sallallahu aleyhi vesellem] ise tam bir bükümlü; klük ve şan ile mubarek evinden çıkarak yüce Yâsin; resini okudu. Yerden bir avuç toprak alıp o lânetli kalabalık üzerine savurdu. Allah Teâlâ'nın hikmetiyle lânetlilerin güzel; zlerine bir perde ekildiğinden yüre; yen bir ruh gibi aralarından geçti, işte bu saılan toprak her kimin başına isabet ettiyse Bükümlü; Bedir Savaşı'nda helâk cehennemine dştenler. Hz. Murtazî tam bir ihlâsla Resûlullah'ın vekilliğini stlenip onun yatağında istirahat etmekteyken Hak Celle ve Alâ hazretleri Cibri'l ve Mekki; il aleyhime's-selâma, "Takdirim gereğince eğer ikinizi bir kardeş gibi yaratıp birinizin mün; ok, birinizin mün; az yaratsaydım, az mün; razı olup da ok mün; kardeşine vererek kardeşlik yolunda hanginiz fedakarılık ederdi?" mevlinde hitap edince, "Gaybı bilen ilâhımız! Bizim kendi isteğimizle bir nefes mün; bırakamayacağımız malumdur" şeklinde cevap aldı. İkinci defada, "Sizler niçin Muhammed (s.a.v.) uğrunda can feda edip onun hayatını tercih eden Ali el-Murtazî gibi olmadınız? Şimdi ikiniz birden yere; ne inin. Velilik bağının güzel; dşmanların zarar vermesinden korumayla meşgul olun" şeklinde

ilâhî hitap geldi. Bunun üzerine Cibrîl a.s, Hz. Ali'nin k.v. başucuna vardı; Hz. Mîkâil a.s. de ayakları ucuna dikilerek sabaha kadar kendilerine verilen görevi yerine getirdiler (Hz. Rûhu’l-Emîn (s.a.v.), Hz. Haydar hakkında, "Yâ Ali! Âlemin yaratıcısı, melekler âleminde seninle iftihar etmektedir" övgüsüyle onun ömrünün çok olmasına dua etti. Mîkâil de âmin sedasını Allah katına ulaştırdı). Sabah vakti yaklaşınca lânetli şeytan, insan sûretine girip müşriklerin toplanma sebebini sordu. Sessizlik cevabını aldığından keskin bir âh çekip, "Eyvah! Başınıza serpilmiş olan toprağa bakılırsa Muhammed sizi çiğneyerek geçmiş gitmiştir" söz söylemesiyle her biri başını yoklayıp toza bulanmış buldular. Fakat kapı aralığından Hz. Peygamber'in (s.a.v.) evine casus bakışlarıyla göz atarak bir zatın onun yatağında yeşil bir hırkaya bürünüp uyumakta olduğunu görünce, peygamberlik makamının sahibi Efendimiz'dir [aleyhisselam] zannıyla evin içine girmeye cesaret ettiler. Hz. Murtazâ [radiyallahu anh] bunların içeri girmeye cesaret ettiklerini anlayarak kalkınca Kureyş'in lânetlileri büyük bir üzüntü ve telaşla Peygamber Efendimiz'i [sallallahu aleyhi vesellem] sordular. "Sabaha kadar evin etrafını beklediniz. Şimdi o mübarek zatı yine benden mi soruyorsunuz?" cevabını alınca onu bir saat kadar tutup daha sonra Ebû Leheb'in fikriyle saldılar ve peygamberliğin sığınağı Resûlullah Efendimiz'i (s.a.v.) aramak için kolları sıvadılar. Siddîk-ı Ekber [radiyallahu anh] çoktan beri hicret arzusunda olduğundan satın almış olduğu iki devenin birini peygamberler kervanının başı Efendimiz aleyhi's-salâtü ve's-selâma verdi. Beğendiği devenin kabul edilmesini kendisinden rica edince o da parasını almazsa deveyi kabul etmeyeceği cevabını verdi. Resûlullah Efendimiz daha sonra bu deveye Ced'â adını vermiştir. Sevr dağındaki mağarada üç gün kadar kalmak gerekeceği için kabilesinden Abdullah b. Uraykit'in kılavuzluğu konusunda kendisiyle anlaşıldı. Siddîk-ı Ekber'in r.a. kölesi iken âzad edilen Âmir b. Füheyre, her gece karanlıkta biraz süt getirmek ve büyük lük ve heybeti dolayısıyla Abdullah b. Ebû Bekir'i de gündüzleri kâfirlerin buldukları yere varıp duyduğu olayları geceleyin haber vermek gibi önemli hizmetlerle görevlendirdiler. Diğer yol tedariklerini hazır hale getirip Hz. Ebû Bekir es-Siddîk refakatinde Sevr mağarasına yola çıktılar. Yola çıkanlar veda gözlaşları dökerek Medine yoluna düştüler ve o gece Sevr mağarasına ulaşıp düşmanların gözlerinden saklandılar. Mağara kapısında Râ isminde uzun bir ağaç ortaya çıktığı gibi iki güvercin de yaratılarak mağaranın girişine yuva kurmuş ve birkaç tane de yumurta bırakarak kabarmaya bile başlamışlardı. Bunlar din düşmanlarının mağaraya girmemeleri için mağara kapısına bir set olmuştu. Bunu müteakip melekût âleminin otağına kurulmuş kumandanı Peygamber Efendimiz'in [sallallahu aleyhi vesellem] perdedarlık vazifesi şerefine ermiş olan küç ük bir örümcek, mağaradaki açıklık üzerine düşmanların gözlerine demirden bir hisar görünürcesine çabucak bir perde asmıştı. Kureyş alçıkları bu hadisenin sabahında iz sürme işinde meşhur Kür b. Alkame'yi yanlarına alıp onları aramaya koyuldular. Fakat peygamberlik semasının güneşi Efendimiz'in (s.a.v) yeryüzü burcunun ışık kaynağı olan mübarek ayağı, düşmanların yaralı gözlerine de güneş oldu ve Kür b. Alkame'den başka bir şey göremediler. Hatta Kür b. Alkame'ye tâbi olmaları bir iz görmelerinden değil, onun iz sürmede ufukları aşmış olan şöhretinden kaynaklanıyordu. Kür b. Alkame giderek Sevr mağarasına vardı. "Ey Arap'ın ileri gelenleri! Aradığınız, bu mağaradan ileri geçmemiştir. Eğer emelinize ulaşmak istiyorsanız mağaraya girin" deyince mağara önünde ortaya çıkıp öte

tarafa geçen aç, örümcek ve güvercinin garip hikâyesi Kureyşliler'in zihinlerini kurcaladı. Kürüb. Alkame'nin ifadesine kulak verip itibar etmediler. Mağaranın etrafını aramaya devam ettiler ve daha sonra Kureyş'in büyüklerinden Ümeyye b. Halefin, "Ey kavim, boş yere zahmet çekerek mağaraya girmeyin. Zira Muhammed'in doğumundan kırk sene evvel kapısında örümceklerin perde çektiği bu mağaranın içinde insan bulunmasına imkân yoktur" demesi üzerine ümitsizlik içinde geri döndüler. Güvercinler peygamberliğin zirvesindeki güneş Efendimiz aleyhi's-salâtü ve's-selâma, müşriklerin geri döndüklerini lisan-ı hal ile haber verdi. Âleme ışık saçan güneş, üç defa nöbet deçştirinceye kadar Sevr mağarasında kaldılar. Daha sonra develeri getirterek dolunay gibi mağara kapısından çıkıp dışarıya nurlar saçtı. Dört bir yanından, "Allah'ın yardımı seninle olsun" gizli sedası kulaklara doldu. Hz. Sıddîk-ı Ekber (radiyallahu anh] ile bir deveye, Abdullah ile yanında bulunan Âmir de bir deveye binip sahil tarafından Medine-i Münevvere'ye doğru dizginleri salıverdiler, ögle vakti girerken rastladıkları büyük bir taşın gölgesinde biraz dinlenmek için oturduktan sonra koşar adım harekete geçtiler. Bir zaman sonra Kudeyd denilen bir yere şeref verdiler. Saîd'in annesi olan Âtike'nin evine inmeyi arzu ettiler. Âtike misafirlerini açmak için işe girişti. Fakat koyunları otlatılmak üzere uzakça bir yerde bulunmasından dolayı yemeğin geç hazırlanacak olması sebebiyle utanç terleri döktü. Mucizeler gösteren önder, Âtike'nin evi etrafına gizlice göz gezdirerek çeşitli hastalıkların hücumuyla şaşkına dönmüş ve bir köşede yıkılıp kalmış olan, gayet zayıf ve güçsüz bir koyun gördü. Sahibinin izniyle ona taze bir hayat verdi. O güçsüz koyun, anında yerinden sıçrayarak Resûlullah Efendimiz'in şanlı ve mübarek huzuruna yüz sürdü, o da koyunun sırtını sıvazladı. Koyuncağız bu iltifatla taze hayata kavuşup tutulduğu hastalıktan kurtuldu, memelerinden süt akmaya başladı. O kadar çok süt verdi ki orada bulunanların hepsi açlıklarını giderdikten sonra mevcut olan kapı kaçak da dolduruldu. Bu meşakkatli hicret yolculuğunda yaşanan edepsiz olayların biri şudur: Sahralarda dolaşan müşrikler, büyük bir pişmanlık ve hüsranla geri döndükleri sırada Ebû Cehil "Muhammed'i ya da İbn Ebû Kuhâfe'yi (yani Hz. Ebubekir’i) her kim bulup getirirse veya gizlendikleri yeri haber verirse 100 deve bağışlayacağım" diye vaatte bulundu. Bunun üzerine Sürâka b. Mâlik el-Müdlicî, insanlığın efendisi Hz. Peygamber'i [sallallahualeyhi vesellem] bulmak arzusuyla yola çıktı. Adım adım Hz. Peygamber'in varlığının kokusunu duymak ve bunun sonucunda insanların ve cinlerin sultanı Efendimiz'in [sallallahu aleyhi vesel-iem] kafilesini görmek hususunda şevk ve gayreti iyice arttı. Câhiliye usulleri ile fal açtı ve bu fal gereğince emeline nail olacağını hayal ederek aceleyle mahmuzladı. Nihayet Efendimiz aleyhi's-salâtü ve's-selâmın mübarek sesini hissetti. Bir kurşun menzili kadar onlara yaklaştı. Cenâb-ı Sıddîk [radiyallahu anh], Sürâka'nın yaklaştığını anlayarak, "Yâ Resûlallah! Muhakkak bu iz sürücü bize yetiştii" diye korktuğunu belli edince Resûlullah Efendimiz (s.a.v) tarafından, "Üzüme, Allah bizimle beraberdir" sözleriyle teselli edildi. Yine de ağlaması üzerine Hz. Peygamber niçin ağladığını sordu. O da, "Yâ Resûlallah! Kendi halimi düşünmem. Fakat efendimin kılına zarar gelmemesini isterim" deyince Hz. Peygamber (s.a.v), "Allahım! Dilediğin surette bizi muhafaza eyle!"^[3] diyerek dua etti. Bunun üzerine Sürâka'nın ayakları dizine kadar yere battı. Sürâka bu halin, Allah'ın Habîbi'nin duası sebebiyle olduğunu Peygamber Efendimiz'in önceki hallerinden çıkararak, "Yâ Muhammed! Kurtulmam

için dua edin de buradan geri dönüp kâfirleri de geri döndürmeye çalışayım" şeklinde ricada bulundu. Yine Resûlullah Efendimiz'in (s.a.v) duası sebebiyle içinde bulunduğu güç durumdan yakasını kurtardı. İslâm'in gürkemli saltanatının giderek bütün dünyayı kaplayacağını düşünerek emniyette olduğunu bildiren bir küçük yazı lütfedilmesini istedi. Sürâka'nın istediği şey, Âmir b. Füheyr tarafından kaleme alındı ve kendisine verildi. Bunun üzerine o da memnun olarak geri döndü, şirk ve dalâletle çöllerde gezen kâfirleri döndürmeye gayret sarfetti. Hicret yolundaki bir başka önemli sıkıntı da Büreyde b. Husayb el-Eslemî'nin onlara rastlamasıdır. Büreyde, Ebû Cahil tarafından vaat edilen develeri elde etmek hevesiyle kabilesinden dövüş ve savaşa gücü yeten yetmiş yiğit topladı ve Peygamber Efendimiz'in [sallallahu aleyhi vesellem] yolunu kesti. Sahih rivayete güre Büreyde, Resûlullah Efendimiz'e (s.a.v) ulaştığı gece aleyhi's-salâtü ve's-selâm hazretleri ismini sordu. "Büreyde'dir" cevabını alınca, "İşimiz bitti" gibilerinden sözler söyledikten sonra hangi kabileye mensup olduğunu sordu, "Elssem kabilesindenim" karşılığını aldı. Efendimiz'in (s.a.v) sevinçle "selâmete eriştik" mucizevi cevabı dilini süsledi. Bunu mütekip soyunun kime dayandığını sordu. "Benî Sehm'denim" deyince, "Yâ Ebû Bekir! Nasibine fetih ve zafer düştü[4] cevabıyla sözünü tamamladı. Büreyde, Hz. Peygamber'in bu derecedeki belâgat ve fesahatini ve mübarek alnında parlayan nuru gürünce yanında bulunanlarla beraber müslüman olarak Resûlullah Efendimiz'i sallallahu aleyhi vesellem] çöllerde gezen Mekkeli müşriklerin taarruzlarından korudu. Büreyde el-Eslemî (radiyallahu anh), yanındakilerin hepsiyle birlikte müslüman olduktan sonra âlemelin sultanı Resûl-i Ekrem Efendimiz'in [sallallahu aleyhi vesellem] izniyle beyaz sarığını bir mızrağa bağlayıp bayrak kaldırdı. Davul ve zurna gibi birtakım çalgı aletlerini topladı. Âlemin efendisinin saltanatını bildiren nevbet davulunu çaldı. Böylece mağrur kâfirleri perişan ve tarumar etti. Yol kılavuzu olan ve ahir zaman saflarının imamı aleyhi's-salâtü ve's-selâm hazretlerinin hicret ettiği haberi Medine'de bulunanların kulağına erişince onu karşılamak için her sabah o ikbal kıblesine yönelererek Harre adlı mevkiye gider ve öğle vaktinde güneşin sıcağına tahammül edemeyip geri dönerlerdi. Hicretin birinci senesi 12 Rebîülevvel Pazartesi günü karşılama merasimini icra etmeye giriştiler. Öğle vakti girdiğinde adeta Yollarda kaldı güzlerimiz gelmedi haber Hâk-i cenâb-ı südde-i devletmeâbdan (Gözlerimiz yollarda kaldı da bir türlü kutlu sultanın eşiği toprağından bir haber gelmedi.) diyerek geri dönüp dinlenmeye çekildiler. Bu mesut vakitte Medine dışında bulunan bir Yahudi Resûlullah Efendimiz'in (s.a.v) kafilesinin zuhur ettiğini gürüp “Ey şerefli kimseler! Beklediğiniz zat, yüzünü güsterdi.” diyerek etrafa şeker gibi müjdeli sözler saçtı. Hayırlı ensar, mutluluk güzyaşları dökerek ve hepsi birden silahlanarak aceleyle Hz. Muhammed'in [sallallahu aleyhi vesellem] ayağı tozuyla yüzlerini aşındırmak üzere Harre mevkiine doğru yol aldılar ve onun ayağını öpmeye mazhar olarak Allah katında makbul kullardan oldular. Ahalinin bütün ileri gelenleri Arapların ve Acemler'in efendisi Resûlullah Efendimiz'in [sallallahu aleyhi vesellem] mübarek ayağı toprağına yüz sürerek türlü türlü dua ve selâm la güldestesini andıran samimiyet ve bağlılıklarını arzettiler. Medine-i Münevvere ahali arasında peygamberlik güneşinin doğduğu haberi yayılınca feyizle dolu mübarek müminler topluluğu memnun oldu, şiarı alçaklık olan müşrikler ise üzüldüler. Hepsi

birden karşılama yerine yönelip Peygamber Efendimiz'i (s.a.v) görme ve onun yüzünü seyretmeye gitti. Müslümanlar, muvahhidler hoş geldin merasimi sırasında, Merhabâ ey gonca-i nevres nihâli i'tidâli Hayr-makdem ey güli-i nevhîz-i fırdes-i cemâli [Ey taze gonca, ey adalet fidanı, merhaba! Ey güzellik cennetinin yeni bitmiş güliü, hoş geldin.] anlamında birtakım şevkli beyitler, hoş giden bazı şiirleri düşünceye tesir eden nağmelerle söyleyerek gamın yolunu kestiler. Halk bu kutlu gelişi seyretmek için saygıyla ayakta durup, Veda tepesinden ay doğdu üzerimize Allah'a sığındığımız sürece şükür bize vâciptir Ey bize gönderilen elçi, güzel bir sözle bize geldin Bize sevinç ve neşe getirdin, ey hayırlı davetçi hoş geldin. Yesrib'in her bir parçası için ebedî şeref bahşettin. Tüm putları ve benzerlerini kaldırıp itaat edilmeye layık din yolunu aydınlık ettin, ayağa kaldırdın. Beyitlerini söylüyordı. Daha sonra Peygamber Efendimiz'in kafilesi Kubâ adlı yere yönelip Benî Amr b. Avf'ın bulunduğu yerde yerleşmiş olan Ümmü Külsûm bint Hidm ya da Sa'd b. Hayseme'nin mübarek evine şeref vererek birkaç gün kaldı. Gelen ilâhî ferman üzerine Kubâ Mescidi'nin inşa edilmesine başladılar. Nebîler kervanının önderi Resûlullah [aleyhisselâmj Mekke-i Mükerreme'den hicret ettikten sonra müminlerin emîri Hz. Ali (kerremallahu vechehû], Mekke'de üç gün daha kaldı, emin ve vaadine sadık Peygamber Efendimiz'e (s.a.v) bırakılan emanetleri sahiplerine ulaştırdıktan sonra Medine-i Münevvere'ye hicret etti. Rivayete göre kâfir alçaklar, Düldül'ün süvarisi aslan Ali ile uzun uzadıya konuşmaya başlayarak büyük bir mücadeleye giriştilerse de galibiyet ve zaferin güzel yüzü Hz. Haydar'ın kılıcı aynasından yansıdı. İnsanlığın efendisi Hz. Peygamber [sallallahu aleyhi vesellem] yukarıda zikredilen Kubâ mevkiinde olduğu sırada Efendimiz'in (s.a.v) yanlarına gelme şerefine erdi. [5] Hicretin sonuçları ve önemi. Hicretin önemini ve sonuçlarını şöyle sıralayabiliriz.: - Mekke dönemi sona ermiş Medine dönemi başlamıştır. - İslamiyet baskı ve şiddetten kurtuldu ve daha kolay yayılma imkânı buldu. - Göç edenlere muhacir, Medine'de onları ağırlayan ve yardımcı olan Medine'li müslümanlara Ensar denildi. - Muhacirlerle Ensar kardeş ilan edilmiştir. Böylece Müslümanlar arasında sosyal dayanışma artmıştır. - Müslümanlar, Mekkeliler Karşısında siyasi bir güç haline geldiler. - İslâm dininin yayılması sağlandı. - Hz. Muhammed (s.a.v.), İslâmiyet’in yayılması İçin Mekke ve çevredeki diğer şehirlerle (Taif, Hayber, Tebük, Yemen) mücadeleye başladı. - Medine'ye Mescid-i Nebevi yapıldı. - Müslümanlarla, Yahudiler ve henüz Müslüman olmayan Araplar arasında Medine Sözleşmesi imzalandı. Bu anlaşmayla kişilerin birbirleriyle ilişkileri düzenlendi. Şehre bir saldırı olursa birlikte savunma kararı alındı. Şehrin yönetimiyle ilgili kararlar kabul edildi. Bu vatandaşlık antlaşması İslâm tarihinin ilk anayasası kabul edilmiştir. - Böylece İslam Devletinin temelleri atılmıştır. - İlk İslam eğitim-öğretim kurumları oluşturuldu. - Müslümanların Medine’ye yerleşmeleri Mekkelilerin kullandığı Şam ticaret yolunu tehlikeye sokmuştur. - Hicret olayı, Hicri takvimin başlangıcı kabul edildi Cehaletten, gaffletten, kötü sıfatlardan ve kötülüklerden kaçmak. Mümin her an hicret halindedir, daha doğruya, daha güzele doğru yürüyüş, daha ileri menzillere ulaşmak için sefer halindedir. Bu bazen beldeden beldeye doğru mekan değişikliği, bazen iç âlemin bir menzilinden öteki menziline doğru hal değişikliğidir. Bütün hayat, bir yolculuktur, insan da yolcu. Önemli olan bu yolculuğu hayırlı bir kulvarda ve hep hayra doğru sürdürmeğdir. O

yüzden hicret, sadece sosyolojik değil; aynı zamanda psikolojik imkân değişliğidir. İç âlemde yapılacak hicretlere engel hale gelen topraklarda yapılacak tek hicret, oraları terk etmektir. Birçok ayet ve hadislerle üzerinde durulan “iyi niyet”, “anne-babaya iyilik” gibi birçok amel, peygamber lisanıyla “hicret” ayarında ameller olarak ifade edildiği gibi, zor şartlar altında (fitne ortamında) dinin her tatbikinin bir hicret olduğu, anne ve babaya yapılacak bir hizmetin hicretten daha ehemmiyetli ve faziletli olduğu belirtilmiştir. şüphesiz amellerin kıymeti niyetlere göredir. Kimin niyeti neye ise, eline geçecek olan da odur. Hicret de dini bir vecibe olduğuna göre, buradaki niyet Allah rızasını taşımıyorsa, makbul olmayacağı ayetlerden ve hadis-i şeriflerden anlaşılmaktadır. Nitekim Rasulullah’n (s.a.v), “Küçük cihattan büyük cihada döndük” (Beyhaki) buyurmaları, asıl mücadelenin nefisle olan mücadele olduğuna, maddeden manaya, nefsin arzu ve isteklerinden, Allah ve Rasul’nün (s.a.v) emirlerine yönelmeye olduğunu beyan buyurmuşlardır. İşte, gerçek hicret, nefisle mücadele ederek kötü huylardan iyi huylara, hoş olamayan alışkanlıklardan iyi ve güzel olan alışkanlıklara ulaşmaktır. O halde bugün hicreti nasıl anlayacağız? Ya da bugün nasıl muhacir olacağız? Bugün de günahlardan hicret ederek muhacir olunur. Asıl hicret de günahlardan hicrettir. Nitekim Efendimiz (s.a.v) “Hicret iki türüdür; biri kötülüklerden hicret, diğer de Allah ve Rasul’ne hicrettir” (Taberani) buyurmuşlardır. Diğer bazı hadislerinde de hicret hakkında şöyle buyurmuştur: “... Hicret kötülüğü terk etmendir.” (Ahmed b. Hanbel) “Hakiki muhacir, hata ve günahları terk edendir.” (İbn Mace) “Hakiki muhacir, Allah’n haram kıldığı şeyleri terk eden kimsedir.” (Ebu Davud) “Hicret hususunda en faziletli olan nedir ey Allah’n Rasulü?” diye soranlara, Rasulullah’n (s.a.v) cevabı şöyle olmuştur: “... Rabbim’n hoşlanmadığı tüm şeyleri terk etmendir.” (Ahmed b. Hanbel) Efendimiz (s.a.v), yukarıdaki hadis-i şerifte hicrete farklı bir mana yükleyerek hakiki muhacirin Cenab-ı Hakk’n yasakladığı şeylerden uzak duran insan olduğunu ifade eder. Hicreti zahir ve batın olarak ele alırsak, zahir yününün onun Allah için düzenlenen seferler oluşturur; batını yününün de günahlardan kaçinmak... şu bir gerçektir ki, tüm günah ve manevi hatalardan uzak kalmak isteyen kimse, oturduğu muhite, ikamet ettiği yere de çok dikkat etmelidir. İyi komşu, iyi arkadaşlar seçmelidir. Kötü ve ıslah olmak bilmeyen insanlardan uzaklaşmalıdır. Nitekim Rasulullah (s.a.v) bu hususta sahabelerine şöyle bir kıssa anlatmıştır: “Sizden önce yaşayanlar arasında, doksan dokuz kişi öldüren bir adam vardı. Bu adam bir ara yeryüzünün en bilgin kişisini sordu. Kendisine bir rahip tarif edildi. Adam ona kadar gidip, doksan dokuz kişi öldürdüğünü, kendisi için bir tövbe imkânının olup olmadığını sordu. Rahip, ‘Hayır, yoktur!’ cevabını verdi. Bu kestirme cevaba kızan adam, onu da öldürüp cinayetini yüze tamamladı. Adamcağız, insanlara yeryüzünün en bilgin kişisini sormaya devam etti. Kendisine alim bir kişi daha tarif edildi. Adam ona gidip, şimdiye kadar yüz kişi öldürdüğünü, kendisi için bir tövbe imkânı olup olmadığını sordu. Alim zat, ‘Evet, vardır. Seninle tövben arasına kim perde olabilir ki?’ diye cevap verdi ve ekledi: ‘Ancak, falan memlekete gitmelisin. Zira orada Allah’a ibadet eden kimseler var. Sen de onlarla Allah ibadet edeceksin ve bir daha kendi memleketine dönmeyeceksin. Zira orası kötü bir yer’ dedi. Adam yola çıktı. Giderken, yarı yola varır varmaz, ölüm meleği gelip ruhunu aldı. Rahmet ve azap melekleri adam hakkında ihtilafa

düştüler. Rahmet melekleri, ‘Bu adam tövbekâr olarak geldi. Kalben Allah yönelmışti’ dediler. Azap melekleri de, ‘Bu adam hiçbir hayır işlemedi’ dediler. Onlar böyle çekişirken insan suretinde başka bir melek yanlarına geldi. Melekler onu aralarında hakem yaptılar. Hakem onlara, ‘Onun çıktığı yerle, gitmekte olduğu yerin arasını ölçün. Hangi tarafa daha yakınsa, ona teslim edin’ dedi. Ölçtüler ve gördüler ki, gitmeyi arzu ettiği iyiler diyarına bir karış daha yakın. Onu hemen rahmet melekleri aldılar.” (Buhari) Peygamberimiz’in (s.a.v) hadisinden de anlaşılacağı üzere dinin hükümlerini yerine getirmek ve kurallarını yaşamak için, ikamet edilen muhitin çok önemi ve faydası vardır. Eğer oturlan muhit, günah ve kötülüklerden uzak iyi insanlardan oluşuyorsa, orada Allah’ın ve Rasulü’nün (s.a.v) emirleri rahatça yerine getirilebilir. Bunun aksi ise, oradan hicret edip, İslam’ın hükümlerinin yaşandığı yere, beldeye veya en azından yaşamak isteyenlere engel olunmayan yerlere hicret edilebilir. Zira Rasulullah (s.a.v) bu hususta, “Kişi dostunun dini üzerinedir. Öyle ise her biriniz, dost edindiği kimselere dikkat etsin.” (Ebu Davud) buyurarak oturlan muhitte komşu ve arkadaşlara dikkat edilmesi gerektiğini açıkça belirtmişlerdir. [6] Allah yolunda hizmet etmek, Allah rızası için yapılan ve kulluk kapsamına giren her şeye ibadet diyebiliriz. İbadet, maddi manevi bütün hayır çeşitlerini içine alır. Namaz kılmak nasıl bir ibadet ise, fakirlerin ihtiyacını görmek, bir yetimi sevindirmek, anne-babayı ziyaret etmek, Allah’ın dinini insanlara duyurmak için gayret göstermek de bir ibadettir. Yolda insanlara eziyet veren bir taşı, bir engeli kaldırmak bile güzel niyetle ibadet olur. Cenab-ı Hakk’ın rızası için yapılan iyiliklere hizmet denir. İyilik sadece insanlara değil, diğer canlı varlıklara da yapılabilir. Nefes alıp veren her canlı hizmette hedeftir. Susuz bir insana su vermek kadar, içi yanmış bir hayvanı sulamak da hizmettir. Bunun için tarihimizde, insanlara hizmet için kurulmuş vakıfların yanında, diğer canlıların ihtiyaçlarını görecek vakıflar da kurulmuştur. Hizmetin her türlüsü, yapılması ve korunması istenen ilâhi bir emanettir. Bu emanet onu güzel koruyan ve hakkını verenler için bir rahmettir. Çünkü kul, Yüce Rabbi’nin emrettiği işleri yaparken, sırf Rabbi’nin rızası için başkasının ihtiyaçlarını giderirken öyle büyük bir ahlâkı temsil eder ki, Allahu Tealâ onunla meleklerine övünmektedir. Bu durumda, hak yolundaki küçük bir hizmet, büyük bir rahmetin sebebi oluyor demektir. Hak yolunda hizmet edenler, Yüce Allah’ın himayesi altındadır. Hizmet içinde olanlar, hiç kesilmeyen bir rahmetin ve muhabbetin içinde yüzmektedir. Rahmet Peygamberi (s.a.v)’ın şu müjdeleri hizmet aşıklarını coşturacak cinstendir: “Kim bir müminin dünya sıkıntılarında birisini giderirse, Allah da onun kıyamet günündeki sıkıntılarında birini giderir. Kim mümin kardeşinin ayıbını örterse, Allah da onun dünya ve ahiretteki ayıplarını örter. Bir kul din kardeşinin yardımında bulunduğu sürece, Allah da onun yardımında olur.” (Ebu Davud, Tirmizî) Bir de şu hadisi dinleyelim: “Bir mümin kardeşimin ihtiyacını görmek için koşuşturmam, bana şu Mescid-i Nebi’de oturup bir ay itikâfa girmekten daha sevimlidir.” (Tebaranî, İbnu Ebi’d-Dünya, Elbani) İşte bunun için arifler, “hizmet, nafile ibadetten daha hayırlıdır” kanaatine varmışlardır. Hizmet, yapanlarına manevi bir tat ve zevk verir. Müminin, Allah için yapabileceği son hizmeti de Onun yolunda can vermektir. Bu şehitliktir. Şehitlik, bir anlamda canı verip cenneti satın almaktır. Bu yolda canını ortaya koymaya hazır bir mümin, malını kenarda saklar mı hiç? Hizmet edenler, ilk iyiliği kendilerine yaptıklarını bilmelidirler. Herkes

kendisinin hizmetle ihya olduğunu, hizmetin bereketiyle ayakta durduğunu, yoksa kendi başına hiç bir işe yaramayacağını kabul etmelidir. Ayrıca, bütün zamanlarda ve mekânlarda devam eden bir hizmeti, tek bir şahsın eline mahkûmmuş gibi görmek, o hizmeti küçültmek ve öldürmektir. Hizmette ben değil, biz anlayışı esastır. Hizmetin başarısının şahsa değil, cemaate ait olduğu unutulmamalıdır. Çünkü Allah yolunda hizmete koşan kimseleri yeryüzünde müminler, gökyüzünde melekler dua, istiğfar ve sevgileri ile desteklemektedir. Bunun için hayırlı işlerdeki başarı tek bir şahsın olarak görülmemeli. Birçok insanın hissesi olan bir şeye “benim” demek insafla bağdaşmaz. [7] Davet ve tebliğ için koşmak. Kur’an-ı Hakim, gerek Rasul-i Ekrem s.a.v. Efendimiz’in, gerekse diğer peygamberlerin insanlığa yaptığı ebediyet çağrısını değişik ayetlerde iki temel kavram ile ifade etmektedir: Tebliğ ve Davet. Bu kavramlardan ilki, ilâhi hakikatin erdirici çözümünün insanlığa ulaştırılması, duyurulması; ikincisi ise yine bu çerçevede insanlığın ilâhi hakikatin rahmet sofrasına çağırılması demektir. Ancak tebliğ kelimesinin, davet kelimesine göre daha geniş bir anlam çerçevesine sahip olduğunu belirtmemiz gerekiyor. Zira davet, hakikatten habersiz olan insanları ona çağırılmayı anlatırken; tebliğ, gerek bu davetin muhatabı olan (dışarıdaki), gerekse onu kabul etmiş bulunan (içerideki) insanlara ilâhi hakikatleri farklı mertebelerde duyurmayı anlatır. Elbette hakikatin bu iki sınıf insana tebliğ edilecek veçhe ve boyutları farklı olacaktır. Davete muhatap olan insana İslâm’ın ilâhi/evrensel doğruları ana hatları ile ulaştırılırken, daveti kabul etmiş insana da, bu hakikatin ruhu olgunlaştırıcı ve kişiyi kemale erdirici boyutları sunulacaktır. İşte bu anlamıyla tebliğ, “irşad” kelimesi ile örtüşmektedir. İrşad, hakikati kabul etmiş (mümin) kimseleri, imanın daha üst mertebelerine ulaştırmak maksadıyla yapılan bir “olgunlaştırma” faaliyetidir. Aynı kökten gelen “rüşd” (olgunluk), “râşid” (olgun) ve “mürşid” (olgunluğa erdiren) tabirleri dilimizde yaygın olarak kullanılır.[8] Hakkı ve hakikati tebliğ, bozulmaya, çürümeye, aslından uzaklaşmaya karşı bir uyarıdır. Hakka, adalete, barışa, huzura çağrıdır. İnsanın kendi nefsinin ve bütün insanlığı doğru yola sevk etme çabasıdır. Tebliğ, kalpleri vahyin ilâhi ikliminde dirilmiş müminlere Cenab-ı Mevlâmız'ın verdiği bir vazife, bir emanettir. Zira O, "siz vasat (orta yolda giden) bir ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten sakındırırınız" buyuruyor. Bu vazife, en dar çerçeveden başlayarak bütün insanlığı kuşatacak kadar geniş bir alana yayılır. Hiçşüphe yok, bütün müminler aile efradı, dost-arkadaş çevresi gibi dar alanda bu vazifeye mükellef olduğu gibi, bütün insanlığın ilâhi hakikatlerle buluşması için gerekli imkân ve zemini hazırlayacak faaaliyetlerle de mükelleftir. Müslümanlar, İlâ-yı Kelimetullah dediğimiz bu vazifeye sadakatle bağlı oldukları devirlerde şan ve şeref bulmuşlar, ihmal ettiklerinde ise zillete mahkûm olmuşlardır. Diğer taraftan müslümanlar bu vazifeyi hakkıyla yerine getirdiği dönemlerde yeryüzünde adalet ve barış hükümran olmuş, ihmal ettiğinde ise fesat ve bozgunculuk yaygınlaşmış ve hatta meşru hale gelmiştir. Bu hakikate tarih şahitlik ettiği gibi, insaf sahibi batılı düşünürler de bu durumu itiraf eder. Bir arifin şu tesbitlerini de dikkate almalıyız: Unutmayalım ki bütün yanlış ve sapık yolların da bir mantığı, muhakeme tarzı ve felsefesi vardır. Onlar da kendilerini doğru yolda sanır, haklı bulur. İyi bilinsin ki, insana gerçeği Allah gösterir, hakkı o buldurur, doğru yola O hidayet eyler. O halde daima Allah'tan tevfikini refik etmesini; hakkı, doğruyu buldurmasını istemek; dikkatli, ihtiyatlı, edepli, saygılı olmak gerekiyor. [9] Bu zamanda günahlardan hicret etmek, hayra ve

iyiliğe koşmak, kötülüklerden uzaklaşmak ancak bir mürşid-i kamilin rehberliğinde mümkün olur. Allah dostları kendilerinden isteyen ve samimi davrananlara Allah’a yaklaşma eğitimini verirler. Mürşidin söyediklerini yaparak çalışanlar gün be gün Allah Tealâ’ya yaklaşmaya ve O’nu daha çok sevip O’na derin bir haşyet duymaya başlarlar. Böylece insan gitgide hayra meyil duymaya kötülüklerden uzaklaşmaya başlar. Ancak bu yolu kat edebilmek için ihlas şarttır. İşte bir mürşidin elinden tutmak aynı zamanda ihlası tahsil etmenin de yoludur. Tasavvuf bu gayenin sistemleştirilmiş halidir. Fethullah Verkanisî k.s. hazretleri tasavvufun gösterişten, dünyaya yönelik çıkar hesabından arınıp ihlâsı elde etmek için olduğunu söylüyor. Bunun elde edilmesinin ise, kişide gerçekleşecek olan Allah sevgisine bağlı olduğunu bildiriyor. Allah’ı sevmek ibadet etmeyi, O’na itaati kolaylaştırır. Kalbi sevgiyle dolu olan kişi için sevdiğine kulluk etmek, O’nun sözünü dinlemek en büyük zevktir. İbadet ve taat artık o kişinin gıdası gibi olur. Uzaklaşınca kendini kötü hisseder. Allah Tealâ’ya bu yakınlığı elde etmenin ilk aşaması O’na yakın olanlarla, yani Allah dostlarıyla, salihlerle birlikte olmaktır. Bu salih insanlarla sözlü ya da sözsüz sohbet edilir, yakınlık kurulur. Onların konuşmaları, susmaları akla ve kalbe hitap eder. Onların ortamında bulunmak diğer işlerin ağırlığından sıyrılmaya, kişinin kendini toparlamasına fırsat verir. Ahireti düşünmeyi ve böylece dünya hayatı hakkında doğru bilginin yenilenmesini sağlar. Allah dostlarıyla birlikte olmak yalnızca bildiğimiz anlamda insanların bir araya gelmesi şeklinde değildir. Arada ne kadar uzaklık olursa olsun onları düşünmek, yanlarında ve yakınlarında olduğu duygusuyla hareket edip onları model olarak görme, bir arada olmak gibi faydalıdır. Tasavvufta bu durum rabita olarak adlandırılır. Allah dostu aklında olan, onu yanındaymış gibi düşünen kişi, yapıp edecekleri hakkında daha hassas olur. Nefsini bu rabitayla kontrol eder. Başkalarının tepkilerine göre değil, Allah dostu yanındayken nasıl davranacaksa öyle davranır. Allah dostlarının yazdığı veya onların sözlerinin derlendiği kitaplarda okuduğumuz gibi, böyle bir rabitayla irtibat kuran kişinin kalbine nur dolmaktadır. Kendisiyle manevi irtibat kurulan Allah dostunun kalbinden gelen bu nur kişinin kalbini temizlemekte, Allah Tealâ’ya yaklaşabilecek bir hale girmesini sağlamaktadır. Yakınlığı elde etmek için yapılacaklardan biri de zikirdir. Farklı anlamlara gelebilen zikir, tasavvuf eğitiminde Allah Tealâ’nın isminin çokça tekrar edilmesi demektir. Kendisinden eğitim alınan Allah dostunun gözetimindeki bu tekrar, kalbi temizleyip nefsi terbiye eden bir etkiye sahiptir. Yine tasavvufun yaklaştırıcı, yakınlılaştırıcı usullerinden biri hatme-i hacedândir. Hatmede fatihalar, salavatlar, zikir ve dualar okunup din ve tasavvuf büyüklerine hediye edilir. Allah sevgisi kalbe yerleşsin diye salih insanlarla bir arada bulunmak, onlarla irtibatlı olmanın yanı sıra onların kitaplarını okuyup tasavvuf ilmine dair doğru bilgileri edinmek gerekir. Tasavvufu kendince yorumlamak, mutasavvıfların belirlediği yolun dışına çıkmaya yol açar. Bu durum Allah Tealâ’ya yakınlılaşmayı sağlamaz. Allah dostları, kâmil mürşitler, Rasulullah s.a.v. Efendimizin manen mirasçılarıdır. Dinin hem zahirine büyük önem verirler, hem derin bir bâtınî kavrayışa sahiptirler. Allah yolunun piri, hocası, yol göstericileridir. Allah sevgisini ve ihlâsı elde etmek isteyenler için, onlarla yakınlık kurup eğitim ve terbiyelerini kabul etmek en güvenilir yoldur.[\[10\]](#) Bu zamanın insanlarını sâdâtın himmeti, mânevi tasarrufu olmadan düzeltmek çok zordur. Çünkü fesat çoğalmış, her tarafı zorluk sarmış, sâdâtın himmeti, Peygamberin (s.a.v) himmeti olmadan muvaffak olmak mümkün değildir. Eğer bütün bu himmetler olmasa, Nakşidiye tasarrufu bulunmasa idi, bu zamanda Allah'ın yolunu tutmak mümkün olmazdı.

